

TAKARMÁNY- ÉS PARKFÜVEK

 <p>nébih termőföldtől az asztalig</p>	Verzió:	NEBIH/3/1
	Készítette:	Izsák Zsuzsanna Joszt-Takács Nóra Ruga-Kovács Blanka
	Lektorálta:	Csapó József
	Hatályos:	2021.12.15.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	5
2. Általános rész	5
2.1 Bejelentés kezdeményezése	5
2.1.1 Vizsgálati csoportok	5
2.2 Bejelentés elfogadása.....	6
2.3 Vizsgálat szüneteltetése, megszünése, bejelentések visszavonása, meghosszabbítása... 7	7
2.3.1 A vizsgálat szüneteltetése	7
2.3.2 Vizsgálat megszünése.....	7
2.3.3 Vizsgálat meghosszabbítása	7
2.4 Új fajtafenntartó bejegyzése.....	7
2.5 Bejelentések nyilvántartása.....	7
2.6 Fajtanév bejelentése	8
2.7 Egyéb általános tudnivalók	8
2.7.1 Elismerés utáni ellenőrzés.....	8
2.7.2 Felkerülés a Nemzeti, az EU és az OECD fajtajegyzékre.....	8
2.7.3 Visszavonás a Nemzeti Fajtajegyzékről.....	8
2.7.4 A Nemzeti Fajtajegyzéken való szereplés meghosszabbítása	8
3. Gazdasági értékvizsgálatok gyakorlati végrehajtása	8
3.1 Kísérleti helyek száma	8
3.2 Kísérlet időtartama.....	8
3.3 Kísérletek elrendezése, tenyészterület, parcella méret.....	9
3.4 Vetőmag beküldése, mennyiségi és minőségi előírások, határidők.....	9
3.4.1 Beküldendő vetőmag mennyisége	9
3.4.2 Vetőmag beérkezési határideje	9
3.4.3 Csávázás	9
3.4.4 Beküldés	9
3.5 Vetőmag szétosztás, kiszállítás	9
3.5.1 Standard fajták vetőmagja	10
3.5.2 Kísérleti vetőmag maradékok tárolása, kezelése.....	10
3.6 Kísérlet beállítása	10
3.6.1 A terület kiválasztása	10
3.6.2 Tápanyag utánpótlás.....	10
3.6.3 Vegyszeres gyomirtás.....	10
3.6.4 Vetés.....	10
3.6.5 Kísérleti parcellák jelzése, kezelése.....	10
3.6.6 Növényápolás, növényvédelem	11
3.6.7 Öntözés	11
3.7 Betakarítás.....	11
3.8 Adat felvételezés és a megfigyelőívhez kapcsolódó fogalmak értelmezése	12
3.8.1 Telepítés napja	12
3.8.2 Kelés napja	12

3.8.3	Növényállomány összfel.....	12
3.8.4	Télállóság.....	12
3.8.5	Tavaszi sarjadzás kezdete.....	12
3.8.6	Növénymagasság.....	12
3.8.7	Állóképesség.....	13
3.8.8	Kaszáláskori fenológiai állapot	13
3.8.9	Kaszálás napja	13
3.8.10	Kaszálások utáni sarjadzás mértéke.....	13
3.8.11	Termésmennyiség mérése és a szárazanyag- tartalom meghatározása.....	13
3.9	Kórtani megfigyelések	13
3.9.1	Lisztharmat (<i>Blumeria graminis</i> f.sp. <i>avenae</i>)	14
3.9.2	Szárrozsda (<i>Puccinia graminis</i> ssp. <i>graminicola</i>)	14
3.9.3	Levélrozsda (<i>Puccinia coronata</i> var. <i>coronata</i>)	15
3.9.4	Egyéb levélfoltosságok:.....	16
3.10	A fajták növénykórtani besorolása.....	17
4.	A gazdasági érték megállapítása	18
4.1	Gazdasági értéket meghatározó tulajdonságok.....	18
4.2	Előterjesztés szempontjai	18
5.	Előterjesztés általános feltételei	18
6.	Standardok használata	19
7.	Tájékoztatás, adatközlés.....	19
7.1	Általános tudnivalók.....	19
8.	Kísérletek elbírálása	19
8.1	A kísérlet elfogadása	19
8.2	Kísérlet kizárása	19
9.	DUS vizsgálatok	20
9.1	Gyakorlati végrehajtása.....	20
9.1.1	Vizsgálati helyek száma	20
9.1.2	Vizsgálat időtartama	20
9.1.3	A fajta bejelentésének és visszavonásának határideje	20
9.1.4	A vetőmag beérkezésére, mennyiségére és minőségére vonatkozó előírások	20
9.1.5	A vetőmag kezelése a vizsgálat befejezése után.....	22
9.1.6	Vizsgálati irányelv száma.....	22
9.2	Kísérletek beállítása és végrehajtása, kísérletek csoportosítása	23
9.2.1	Parcellák jelölése.....	23
9.2.2	Parcella adatok.....	23
9.2.3	Vetés módja és időpontja	24
9.2.4	Tőszámbeállítás.....	24
9.2.5	Öntözés	24
9.2.6	Növényvédelem	24
9.2.7	Vizsgálati minták begyűjtése:.....	24
9.3	Tulajdonságtáblázat	25

9.4 Gélelektroforézises vizsgálat.....	25
9.5 Laboratóriumi vizsgálat	26
9.6 A DUS vizsgálati eredmények megállapítása, döntési szabályok	26
9.6.1 Megkülönböztethetőség.....	26
9.6.2 Egyöntetűség.....	27
9.6.3 Állandóság.....	27
9.7 Egyéb DUS vizsgálati tudnivalók.....	27
9.7.1 Kiértesítés.....	27
9.7.2 Állami elismerés meghosszabbítása.....	27
10. Az előterjesztés feltételei és tartalma	28
10.1 Az előterjesztés feltételei	28
10.2 Az előterjesztés tartalma:	28
11. NÉBIH nemzetközi tájékoztatási kötelezettsége	28

1. Bevezetés

Magyarországon a növényfajták állami elismerését a 2003. évi LII. törvény „A növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról” és annak végrehajtásáról szóló 40/2004. (IV.7.) FVM rendelet (továbbiakban Rendelet) „A növényfajták állami elismeréséről” szabályozza. Idézett rendelet 2. § (1) szerint a növényfajták állami elismeréséhez és a növényfajta-oltalom megszerzéséhez szükséges kísérleti vizsgálatokat – a Fajtaminősítő Bizottság által jóváhagyott módszertan szerint - a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: NÉBIH) végzi és azt a Fajtaminősítő Bizottság jóváhagyása után mind a Bejelentőnek, mind az NÉBIH-nek alkalmazni kell.

2. Általános rész

2.1 Bejelentés kezdeményezése

A bejelentést hivatalos bejelentő íven és mellékletein kell megtenni. Az adatok valóságát a Bejelentő, illetve képviselője minden oldalon aláírásával igazolja (melléklet: Bejelentő ív és mellékletei). Tartalmi és formai követelményeket jogszabály írja elő.

2.1.1 Vizsgálati csoportok

A takarmányfű fajták kísérleteit fajonként kell szervezni. A rendelet hatálya az alábbi fűfajokra terjed ki:

	Faj	Magyar név
1.	<i>Agrostis canina</i> L.	Ebtippan
2.	<i>Agrostis capillaris</i> L.	Cérnatippan
3.	<i>Agrostis gigantea</i> Roth.	Óriás tippan
4.	<i>Agrostis stolonifera</i> L.	Tarackos tippan
5.	<i>Alopecurus pratensis</i> L.	Réti ecsetpázsit
6.	<i>Arrhenatherum elatius</i> L.	Francia perje
7.	<i>Bromus catharticus</i> Vahl.	Prérifű
8.	<i>Bromus sitchensis</i> Trin.	Alaszkai rozsnok

9.	<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.	Csillagpázsit
10.	<i>Dactylis glomerata</i> L.	Csomós ebír
11.	<i>Festuca arundinacea</i> Schreiber	Nádkéű csenkesz
12.	<i>Festuca ovina</i> L. sensu lato	Juhcsenkesz
13.	<i>Festuca pratensis</i> Huds.	Réti csenkesz
14.	<i>Festuca rubra</i> L. sensu lato	Vörös csenkesz
15.	<i>Lolium multiflorum</i> Lam.	Olasz perje és Westerwoldi perje
16.	<i>Lolium perenne</i> L.	Angol perje
17.	<i>Lolium x boucheanum</i> Kunth.	Hibrid perje
18.	<i>Phalaris aquatica</i> L.	Gumós pántlikafű
19.	<i>Phleum bertolonii</i> DC.	Gumós komócsin
20.	<i>Phleum pratense</i> L.	Réti komócsin
21.	<i>Poa annua</i> L.	Egyéves perje
22.	<i>Poa nemoralis</i> L.	Ligeti perje
23.	<i>Poa palustris</i> L.	Mocsári perje
24.	<i>Poa pratensis</i> L.	Réti perje
25.	<i>Poa trivialis</i> L.	Sovány perje
26.	<i>Trisetum flavescens</i>	Aranyzab
27.	x <i>festulolium</i>	Csenkesz-perje fajhibrid

A gazdasági értékvizsgálat elvégzése nem előírás azon fűfajoknál, amelyeknél a bejelentő nyilatkozik arról, hogy a bejelentett fajtát nem kívánják takarmányozási célra felhasználni.

2.2 Bejelentés elfogadása

A fajtabejelentések folyamatosak, de az adott tenyészidőre vonatkozó bejelentést csak Rendelet 2. sz. mellékletében meghatározott határidőig lehet elfogadni. A nem a jogszabályban előírt feltételek szerint kitöltött, illetve a nem EU tagországban illetékes Bejelentő írásbeli hozzájárulása nélkül beküldött bejelentő íveket a NÉBIH elfogadás nélkül visszaküldi. A beérkezett bejelentő ívek elfogadásáról a NÉBIH határozatot hoz.

2.3 Vizsgálat szüneteltetése, megszűnése, bejelentések visszavonása, meghosszabbítása

2.3.1 A vizsgálat szüneteltetése

A vizsgálat szüneteltetését a Bejelentő egy ízben, egy ciklusra kérheti. A kérelmet írásban legkésőbb a vetőmag beérkezésének határidejéig (január 31. ill. február 10.) kell közölni.

2.3.2 Vizsgálat megszűnése

A NÉBIH a vizsgálatokat a Rendelet 13.§ (3) alapján szünteti meg.

A már kísérletbe állított fajtákra vonatkozó bejelentéseket a Bejelentő írásban visszavonhatja. Tárgyévre vonatkozóan a visszavonást a vetőmag beérkezési határidőig (január 31. ill. február 10.) kell megtenni.

2.3.3 Vizsgálat meghosszabbítása

Amennyiben a vizsgálat bármely okból meghiúsul, a vizsgálat ideje legfeljebb egy évvel meghosszabbítható.

2.4 Új fajtafenntartó bejegyzése

Az államilag elismert - oltalom alatt nem álló fajták- hazai fajta fenntartására újabb fajtafenntartó(k) jelentkezhet(nek) be az erre szolgáló bejelentő íven (melléklet). A bejelentés alapján a NÉBIH ellenőrzi a bejelentési dokumentációt, a fajtafenntartás eredményességét, és az új fajtafenntartótól bekért vetőmagot (szaporítóanyagot) egy éves DUS vizsgálatban összehasonlítja a referencia gyűjteményben lévő vetőmaggal (szaporítóanyaggal). Ha a fajtafenntartás összehasonlításának eredménye pozitív, akkor a NÉBIH előterjesztést készít a Fajtamínősítő Bizottság részére az újabb fajtafenntartó bejegyzésére.

2.5 Bejelentések nyilvántartása

A NÉBIH a bejelentőíveket beérkezési sorrend alapján érkezteti és iktatja. Az iktatás során rögzíti a fajtajelölt nevét vagy nemesítői jelzését, amelyen a vizsgálati idő alatt a nyilvántartásban szerepel, és amely nem változtatható. A fajta azonosítása a vizsgálat ideje alatt a nyilvántartási szám alapján történik. (Azon fajták, melyek már szerepelnek az EU Közösségi Katalógusában, az eredeti néven kerülhetnek nyilvántartásra.)

2.6 Fajtanév bejelentése

Amennyiben Bejelentő a fajta nevét a bejelentő íven nem adta meg, vagy azon változtatni akar, úgy azt külön kérés nélkül az utolsó vizsgálati év vetőmag beérkezésének határidejéig (január 31. ill. február 10.) kell megtenni.

2.7 Egyéb általános tudnivalók

2.7.1 Elismerés utáni ellenőrzés

A NÉBIH a tartós tárolóban őrzött letéti minták és a fajtafenntartótól bekért vetőmag összehasonlításával a fajta fenntartását szűrőpróbaszerűen ellenőrzi.

2.7.2 Felkerülés a Nemzeti, az EU és az OECD fajtajegyzékre

Az állami elismerésről szóló határozat kiadása után az állami elismerésben részesült fajták felkerülnek a Nemzeti Fajtajegyzékre. A Nemzeti Fajtajegyzék változásairól a NÉBIH tájékoztatja az Európai Unió Bizottságát (Brüsszel), amely gondoskodik az EU Közös Katalógusra vételről. A NÉBIH évente egy alkalommal küld jelentést az OECD tagállamok részére készülő jegyzék kiegészítéséhez.

2.7.3 Visszavonás a Nemzeti Fajtajegyzékről

Bejelentő bármikor kérheti az elismerés visszavonását.

2.7.4 A Nemzeti Fajtajegyzéken való szereplés meghosszabbítása

Az állami elismerés 10 évre szól. A Fajtajogosult két évvel a lejárát előtt kérheti a fajta Állami Elismerésének meghosszabbítását, melyet a NÉBIH az előírt egyéves összehasonlító DUS vizsgálatok és adminisztratív eljárások lefolytatása után a Fajtaminősítő Bizottság elé terjeszt

3. Gazdasági értékvizsgálatok gyakorlati végrehajtása

3.1 Kísérleti helyek száma

Takarmányfűvek: 4 (ebből legalább 3 értékelhető hely)

3.2 Kísérlet időtartama

Takarmányfűvek: 4 év (kivéve olaszperje, ahol 2 év)

A kísérletek beállítása két évente történik, minden páros évben. Páratlan évben csak akkor kerül sor kísérlet beállítására, ha az újonnan bejelentett fajtajelöltek száma meghaladja a hármat.

3.3 Kísérletek elrendezése, tenyészterület, parcella méret

A kísérletek 4 ismétléses véletlen blokkelrendezésűek az állomásra meghatározott randomizáció szerint beállítva.

Egy-egy kísérlet típusban maximum 35 fajta szerepelhet.

bruttó parcellaméret:	1,40 x 9,20 m
sorok száma:	12
vetésmélység:	2 cm
sortávolság:	10,5 cm
csíraszám:	600-800 csíra/m ²

3.4 Vetőmag beküldése, mennyiségi és minőségi előírások, határidők

3.4.1 Beküldendő vetőmag mennyisége

A Rendelet 2. sz. melléklete szerint. A nem megfelelő minőségű paraméterrel rendelkező vetőmag a kísérletekből kizárható. A vetőmag, szaporítóanyag minősége a mindenkor érvényes állami elismerést szabályozó rendelet előírásainak feleljen meg.

A vetőmag minőségi tulajdonságait Bejelentő köteles közölni, melyet szűrőpróba szerint a NÉBIH ellenőriz.

3.4.2 Vetőmag beérkezési határideje

Január 31. illetve február 10.

3.4.3 Csávázás

2008 szeptemberétől központi csávázást végzünk. A beküldött vetőmagnak kémiai szerektől mentesnek kell lennie, a DUS parcellák vetőmagjával együtt küldhető.

3.4.4 Beküldés

A vetőmag beküldéséről Bejelentőnek kell gondoskodnia. A vetőmagot az alábbi címre kell eljuttatni: NÉBIH FKÁ. Vetőmagelosztó, 2462 Tordas, Szabadság u. 2.

A Vetőmagelosztóban nyilvántartást vezetnek a beérkezett vetőmagokról.

3.5 Vetőmag szétoztás, kiszállítás

A beérkezett vetőmagokból kell kimérni a kísérleti állomásonként szükséges vetőmag mennyiségeket. A fajtakísérleti referens elkészíti az éves kiszállítási tervet és Kísérleti Útmutatót és megküldi a kísérletet végzőknek.

3.5.1 Standard fajták vetőmagja

Standard fajták vetőmagjának tárgyában a NÉBIH a bejelentőkkel évente egyeztet.

3.5.2 Kísérleti vetőmag maradékok tárolása, kezelése

A kísérletek lezárása után megmaradt növényanyagot a VEO megsemmisíti. Amennyiben a maradékra a beküldő igényt tart, ezt a beszállításkor írásban jelezni kell.

3.6 Kísérlet beállítása

3.6.1 A terület kiválasztása

Kísérletet csak megfelelő kultúr állapotú, nehezen irtható gyomoktól és talajlakó állati kártevőktől, barázdáktól, és bakháktól mentes, a talajféleségnek és termőréteg mélységnek megfelelő művelésben részesített, homogén talajminőségű táblába szabad elhelyezni.

Külső helyszínen kísérletet ismeretlen agrotechnikai előtörténetű, nem azonos előveteményű táblába elhelyezni nem szabad!

Talajművelés: A talaj előkészítése során fontos, hogy a talaj egyenletes, rögmentes, tömörített legyen, mert a fűfajok a vetőággal szemben nagyon igényesek, sikeres telepítés csak többször hengerezett, tömörített talajállapotnál lehetséges. Vetés után ismételt hengerezés szükséges, ha a talaj állapota ezt lehetővé teszi.

A kísérleti területet az elővetemény lekerülésétől a kísérlet vetéséig folyamatosan gyommentesen kell tartani. Kísérlet kísérlet után legalább három évig nem kerülhet ugyanarra a területre.

3.6.2 Tápanyag utánpótlás

A kísérleti területre szerves trágyát kijuttatni csak a kísérlet előveteménye alá, vagy azt megelőzően szabad. A szerves trágyát, a tápanyag mérlegbe nem kell beállítani. A műtrágya adagokat a kísérleti területre vonatkozó 5 éven belül elvégzett talaj-tápanyag vizsgálatra épített műtrágya mérleg alapján kell meghatározni, a termőtájr jellemző termésszínthez igazítva.

3.6.3 Vegyszeres gyomirtás

A vegyszeres gyomirtást a növényállományra nézve a lehető legkisebb várható fitotoxikus kárt okozó gyomirtó szerekkel szabad végezni.

3.6.4 Vetés

A telepítés javasolt ideje: tavasszal: március vége

  ősszel: augusztus második fele

3.6.5 Kísérleti parcellák jelzése, kezelése

A kísérleti parcellákat a NÉBIH a kelést követő 3 héten belül mind a négy ismétlésben ellátja egyértelmű, tartós jelzésekkel.

Az őszi vetésű kísérleteket kelés után az alábbiak szerint kell megjelölni:

- szegélyparcellák: kék jelzés
- a kísérletcsoport első és utolsó fajtája: fehér jelzés és a fajta száma

A parcellavégeket kelés után (őszi vetésű kísérleteknél március 31-ig) ki kell egyenesíteni úgy, hogy a parcellák hossza egyenlő legyen. Az első ismétlésben a NÉBIH feltünteteti a bejelentőíven szereplő nemesítői jelzést, a további ismétlésekben a randomizációs sorszámot.

Kísérletek jelzése: „A” a faj megadásával.

3.6.6 Növényápolás, növényvédelem

Növényvédelmi eljárást csak a kultúrára nézve a lehető legkisebb várható fitotoxikus hatást okozó növényvédő szerrel szabad végezni.

Gyomirtás: A kísérleti hely gyomflórájának megfelelően választott engedélyezett gyomirtó szerrel történhet.

Kártevők elleni védelem: A kísérletet minden állati kártevőtől meg kell védeni.

Kórokozók elleni védelem: Gombabetegségek ellen vegyszeres védekezés nem alkalmazható.

3.6.7 Öntözés

A teljesítményvizsgálatok természetes csapadékviszonyok között folynak. Öntözés automatikusan csak kelesztés céljából adható. Egyéb, a növényállomány megmentését célzó öntözés csak az állomásvezető tájékoztatása alapján, a fajtakísérleti referens hozzájárulásával végezhető.

3.7 Betakarítás

Kötött kaszálási szakaszokban mérjük a fajok zöldtömeg termését.

Fajonként külön kell betakarítani.

A kaszálások rendje:

1. év (telepítés éve): Amikor a standard fajták elérik a 20-25 cm-t.
- 2., 3., 4. év (állókultúra) Első kaszálás a standard fajták bugahányásának kezdetén. Második kaszálás az első kaszálást követő 35. napon. A harmadik, illetve a további kaszálások az előző kaszálást követő 45. napon.

Az előre tervezett kaszálási idő miatt az eltérő fejlődés-dinamikájú fajtákat nem azonos fejlettségi állapotban kaszáljuk. Előfordulhat, hogy az első kaszálás idejére az egyes lassú kezdeti fejlődésű, vagy hidegérzékeny fajták nem adnak érdemleges mennyiségű termést. Ezeket abban az esetben is le kell kaszálni, hogy a fajták azonos fejlettségi állapotról indulva fejlesszék a második növedéket.

Az első és második növedék között 7-10 nappal rövidebb regenerációs idő azért szükséges, hogy a fűfélénél ki tudják használni a téli tározott csapadékot. Májusban legintenzívebb a fűvek

növekedése. Továbbá, ha a második növedék kaszálását még májusban el lehet végezni, akkor a kísérletekben a harmadik növedék sarjadzása is biztosítottnak látszik, mert még megelőzi a június közepén, június második felében gyakori aszályos időjárást, mely a fűvek sarjadzását gátolja.

A nyári aszályos időjárás esetén a kisarjadt, de további fejlődésben megállt, elöregedett fűvet le kell kaszálni, hogy eső esetén a fűfajták újból fejlődésnek induljanak.

3.8 Adat felvételezés és a megfigyelőívhez kapcsolódó fogalmak értelmezése

3.8.1 Telepítés napja

Az a nap, amikor a vetés történt. Ha több napon át tartott, mindegyiket fel kell jegyezni.

3.8.2 Kelés napja

Az a nap, amikor a sorok jól látszanak.

3.8.3 Növényállomány ősszel

Ősszel a hiányzó növények %-át bonitálással állapítjuk meg.

3.8.4 Télállóság

Az őszi vetésű és az áttelelő növényeknél kitavaszkodáskor bonitálással állapítjuk meg a kifagyott növények %-át az alábbiak szerint:

9 = Kiritkulás nem, vagy csak alig látható. A leveleken fagykár, elhalás, feketedés vagy csúcscsáradás nem észlelhető.

7 = A parcellák állományában 15 %-nál nagyobb kiritkulás nincs. Elfagyás csak az alsó leveleken vagy a levélcsúcson látható.

5 = A parcellák állománya 16-40 %-ban kipusztult és/vagy az őszi levelek 50 %-ban vagy annál nagyobb arányban elfagytak.

3 = 41-70 %-os állományritkulás és levélhalás esetén.

1 = 70 % feletti kiritkulás esetén.

3.8.5 Tavaszi sarjadzás kezdete

Az a nap, amikor az évelő növényeken a zöld hajtások, illetve az első levelek megjelennek.

3.8.6 Növénymagasság

A növényállományban a talajtól a növény csúcsáig mért magasság cm-ben. Nem kell figyelembe venni azt az esetet, amikor a felső levél a növény csúcsa vagy a buga fölé nő. A lerogyott, megdőlt növények hosszúságát kiegyenesítve, felállítva kell mérni. Parcellánként 5-5, fajtánként összesen 20 növényt kell megmérni. A felvételezést a betakarítás előtt kell elvégezni.

3.8.7 Állóképesség

Betakarítás előtt ismétlésenként kell megállapítani, amiből egy értéket számítunk. A megdőlés mértékét 9-1 értékszámmal bonitáljuk, 9-el a legjobb állóképességű fajtát jelölve.

9= a növény függőlegesen áll kiváló

7= a növény a függőlegeshez viszonyítva 0-30° közötti mértékben dőlt jó

5= a növény a függőlegeshez viszonyítva 30-60° közötti mértékben dőlt közepes

3= a növény a függőlegeshez viszonyítva 60-90° közötti mértékben dőlt gyenge

1= a növény a földön fekszik (90°) rossz

3.8.8 Kaszáláskori fenológiai állapot

A takarmányfűvek kaszáláskori fenológiai állapotát bonitálással állapítjuk meg az ismétlések átlagában az alábbiak szerint:

1 = bugahányás előtt

3 = bugahányás kezdetén

5 = teljes bugahányásban

7 = virágzás kezdetén

9 = teljes virágzásban

3.8.9 Kaszálás napja

Az a nap, amikor a fajta betakarítását végzik.

3.8.10 Kaszálások utáni sarjadzás mértéke

A kaszálások után a 7. napon a növénymagasság cm-ben.

3.8.11 Termésmennyiség mérése és a szárazanyag- tartalom meghatározása

A kaszálásokat követően a parcellánkénti zöldtermés megmérése után minden ismétlésből 0,5 kg zöldmintát veszünk, a mintákat összekeverjük és leszecskázzuk. A szecskázott anyagból 3 x 0,1 kg-ot kiveszünk, és grammnyi pontossággal lemérjük, majd abszolút szárazra leszárítjuk. A szárítás után a mintát visszamérjük és a két adatból meghatározzuk a szárazanyag %-ot, majd az egész parcellára vonatkoztatva megállapítjuk a fajtajelölt szárazanyagtermését. Az értékelés alapja a termelési ciklus alatti összes szárazanyagtermés. A szárazanyag % és a zöldtermés szorzata adja a szárazanyagtermést.

3.9 Kórtani megfigyelések

A vizsgálatok célja az egyes fajtajelöltek betegségekkel szembeni rezisztenciális tulajdonságainak megállapítása. Az egyes betegségek megjelenését a fajtakísérleti állomások jelzik a kórtani referens felé a pontos felvételezés megfelelő időzítéséhez.

A takarmányfűvek esetében a növénybetegségek megjelenése meglehetősen rapszodikus, a lombzotot támadó kórokozók a kaszálások miatt gyakran nem tudnak jelentékeny kártételt okozni, a kórfolyamat kifejlődéséhez és számottevő lombkártétel kialakulásához sokszor kevés a soron következő kaszálásig hátralévő idő.

3.9.1 Lisztharmat (*Blumeria graminis f.sp. avenae*)

Indoklás: Ez a kórokozó az egyszikű növények egyik leggyakoribb betegsége. Számottevő kártételt képes okozni, emiatt vizsgálata szükséges. Spontán megjelenése meglehetősen gyakori, de nem minden évben alakul ki megfelelően nagy fertőzési nyomás.

Vizsgálat típusa: Spontán fertőzések kiértékelése.

Ebben az esetben a kötelezően előírt teljesítmény vizsgálati kísérletekben fellépő lisztharmat fertőzések mértékét kell felmérni.

Vizsgálat időpontja: A felvételezéseket mindig akkor kell végrehajtani, amikor a kísérletben szereplő genotípusok fertőzöttsége között a legnagyobb a különbség. Ez nem feltétlenül esik egybe a kísérlet legnagyobb átlagos fertőzöttségének időpontjával.

A felvételezést csak abban az esetben kell az adott kísérletben végrehajtani, ha az első ismétlésben legalább 1 genotípus fertőzöttsége eléri, vagy meghaladja a 20 %-ot.

Vizsgálat módszere: A fertőzöttség mértékét bonitálással kell megállapítani, amelyhez 0 – 5 terjedelmű skálát kell használni.

A bonitálási skála legkisebb léptéke 0,25 egység, amely 5 %-os borításnak felel meg. Az ennél kisebb mértékű fertőzés esetén a „nyom” értéket kell adni, amely a fertőzés számszerű mértékét 0,1 %-ban határozza meg. A betegség vizsgálata során az összes föld feletti növényi rész potenciálisan megfertőzhetőnek tekintendő, a fertőzés mértékét ennek figyelembe-vételével kell megállapítani, függetlenül a gombatelepek méretétől és a növényen való elhelyezkedésétől.

Adatközlés: A fertőzöttség mértékét fertőzött felület %-ban kell megadni.

3.9.2 Szárrozsda (*Puccinia graminis ssp. graminicola*)

Indoklás: Ez a kórokozó nagyon ritkán jelentkező, de rendkívül pusztító erejű. Fűféléken történő fellépése meglehetősen rapszodikus, a nagyobb kártételek kialakulását a kaszálás rendszerint meggátolja.

Esetleges spontán fellépését feltétlenül értékelni kell, mivel járványos években délről behurcolt fertőző anyaggal bővül ki a kórokozó hazai populációja, amely új rasszok felbukkanásával is járhat.

Vizsgálat típusa: Spontán fertőzések kiértékelése.

Ebben az esetben a kötelezően előírt teljesítmény vizsgálati kísérletekben fellépő fertőzések mértékét kell felmérni.

Vizsgálat időpontja: A felvételezéseket mindig akkor kell végrehajtani, amikor a kísérletben szereplő genotípusok fertőzöttsége között a legnagyobb a különbség. Ez nem feltétlenül esik egybe a kísérlet legnagyobb átlagos fertőzöttségének időpontjával.

A felvételezést csak abban az esetben kell az adott kísérletben végrehajtani, ha az első ismétlésben legalább 1 genotípus fertőzöttsége eléri, vagy meghaladja a 20 %-ot.

Vizsgálat módszere: A fertőzöttség mértékét bonitálással kell megállapítani, amelyhez 0 – 5 terjedelmű skálát kell használni.

A bonitálási skála legkisebb léptéke 0,25 egység, amely 5 %-os borításnak felel meg. Az ennél kisebb mértékű fertőzés esetén a „nyom” értéket kell adni, amely a fertőzés számszerű mértékét 0,1 %-ban határozza meg. A betegség vizsgálata során az összes föld feletti növényi rész potenciálisan megfertőzhetőnek tekintendő, a fertőzés mértékét ennek figyelembe-vételével kell megállapítani, függetlenül a rozsdátelepek méretétől, illetve a növényen való elhelyezkedésétől.

Adatközlés: A fertőzöttség mértékét fertőzött felület %-ban kell megadni.

3.9.3 Levélrozsdá (*Puccinia coronata* var. *coronata*)

Indoklás: Ez a kórokozó a különböző fűfajokon meglehetősen ritkán, rapszodikusán jelentkezik, vizsgálata ugyanakkor a potenciálisan nagy kártétel miatt feltétlenül szükséges. A kórokozó rasszváltása meglehetősen gyakori.

Vizsgálat típusa: Spontán fertőzések kiértékelése:

Ebben az esetben a kötelezően előírt teljesítmény vizsgálati kísérletekben fellépő fertőzések mértékét kell felmérni.

Vizsgálat időpontja: A felvételezéseket mindig akkor kell végrehajtani, amikor a kísérletben szereplő genotípusok fertőzöttsége között a legnagyobb a különbség. Ez nem feltétlenül esik egybe a kísérlet legnagyobb átlagos fertőzöttségének időpontjával.

A felvételezést csak abban az esetben kell az adott kísérletben végrehajtani, ha az első ismétlésben legalább 1 genotípus fertőzöttsége eléri, vagy meghaladja a 20 %-ot.

Vizsgálat módszere: A fertőzöttség mértékét bonitálással kell megállapítani, amelyhez 0 – 5 terjedelmű skálát kell használni.

A bonitálási skála legkisebb léptéke 0,25 egység, amely 5 %-os borításnak felel meg. Az ennél kisebb mértékű fertőzés esetén a „nyom” értéket kell adni, amely a fertőzés számszerű mértékét

0,1 %-ban határozza meg. A betegség vizsgálata során a levelek és a levélhüvelyek tekintendők potenciálisan megfertőzhető növényi felületnek, a fertőzés mértékét ennek figyelembe-vételével kell megállapítani.

Adatközlés: A fertőzöttség mértékét fertőzött felület %-ban kell megadni.

3.9.4 Egyéb levélfoltosságok:

Szeptóriás levélfoltosság	(<i>Septoria spp.</i> , <i>Stagonospora spp.</i>)
Barna levélfoltosság	(<i>Bipolaris sorokiniana</i>)
Aszkohitás levélfoltosság	(<i>Ascohyta graminicola</i>)
Sárga levélfoltosság	(<i>Drechslera tritici repentis</i>)
Levélszáradás	(<i>Drechslera spp.</i>)

Indoklás: Ezek a nedvesség és sokszor monokultúra-igényes kórokozók meglehetősen szórványosan lépnek fel a hazai takarmányfű állományokban, de jelentőségük helyileg nagy lehet. Emiatt csak spontán fellépéseiket kell kiértékelni.

Vizsgálat típusa: Spontán fertőzések kiértékelése:

Ebben az esetben a kötelezően előírt teljesítmény vizsgálati kísérletekben fellépő fertőzések mértékét kell felmérni.

Vizsgálat időpontja: A felvételezéseket mindig akkor kell végrehajtani, amikor a kísérletben szereplő genotípusok fertőzöttsége között a legnagyobb a különbség. Ez nem feltétlenül esik egybe a kísérlet legnagyobb átlagos fertőzöttségének időpontjával.

A felvételezést csak abban az esetben kell az adott kísérletben végrehajtani, ha bármelyik ismétlésben legalább 1 genotípus fertőzöttsége eléri, vagy meghaladja a 20 %-ot. A kórokozók fellépése gyakran heterogén, foltszerű, olykor több kórokozó együttesen lép fel.

Vizsgálat módszere: A fertőzöttség mértékét bonitálással kell megállapítani, amelyhez 0 – 5 terjedelmű skálát kell használni.

A bonitálási skála legkisebb léptéke 0,25 egység, amely 5 %-os borításnak felel meg. Az ennél kisebb mértékű fertőzés esetén a „nyom” értéket kell adni, amely a fertőzés számszerű mértékét 0,1 %-ban határozza meg. A betegség vizsgálata során a levelek, kalászok és a levélhüvelyek tekintendők potenciálisan megfertőzhető felületnek, a fertőzés mértékét ennek figyelembe-vételével kell megállapítani. Mivel a kórokozók levéltünetei nagyon hasonlóak, sőt élettani elváltozásokkal is összetéveszthetők, emiatt a kísérleti parcellák állományából vett levélmintákból

laboratóriumi vizsgálattal kell a kórokozók faji összetételét megállapítani. A kísérlet csak akkor értékelhető, ha egy kórokozó minden vizsgált mintában abszolút domináns (több, mint 75 % felület borítás).

Adatközlés: A fertőzöttség mértékét fertőzött felület %-ban kell megadni.

3.10 A fajták növénykórtani besorolása

A fajtajelölteket/fajtákat fertőzöttségük mértéke alapján 5 fogékonysági kategóriába soroljuk be a mindenkor kísérleti átlag függvényében:

Ha a fertőzöttség kísérleti átlaga < 50 %, a besorolás az egyes fajták fertőzöttségének a kísérleti átlagtól való eltérésén alapszik.

A kísérleti átlagot 100 %-nak (bázisnak) tekintve az adott fajta:

rezisztens (1), ha fertőzöttsége nem haladja meg a kísérleti átlag értékének 25,0 %-át;

mérsékelten rezisztens (2), ha fertőzöttsége a kísérleti átlag értékének 25,1-75,0 %-a;

közepesen fogékony (3), ha fertőzöttsége a kísérleti átlag értékének 75,1-125,0 %-a;

közepesenél fogékonyabb (4), ha fertőzöttsége a kísérleti átlag értékének 125,1-175,0 %-a;

nagyon fogékony (5), ha fertőzöttsége meghaladja a kísérleti átlag 175 %-át.

Ha a fertőzöttség kísérleti átlaga > 50 %, a besoroláskor a tényleges fertőzöttség százalékos értékei a rezisztencia/fogékonyság következő fokozatainak felelnek meg:

(1)	0 - 20 %	= rezisztens,
(2)	21 - 40 %	= mérsékelten rezisztens
(3)	41 – 60 %	= közepesen fogékony
(4)	61 – 80 %	= közepesenél fogékonyabb
(5)	81 – 100 %	= nagyon fogékony

A fajtajelölt egy adott vizsgálati évre vonatkozó növénykórtani minősítését (1-5) az abban az évben beállított provokációs és/vagy teljesítmény kísérletek alapján megállapított fogékonysági kategóriák számtani átlaga adja egy tizedes pontossággal. A végső minősítést a vizsgálati években kapott kategóriák átlagával állapítjuk meg, a matematikai kerekítés szabályai szerint.

Ha egy bizonyos betegség vonatkozásában az ugyanazon fajtára megállapított fogékonysági kategóriák között 3 vagy ennél nagyobb különbség mutatkozik 2 vizsgálati év alapján (olaszperje), nem képezünk átlagot, mert ellentmondásosan viselkedik. Ebben az esetben további egy vizsgálati év szükséges.

4. A gazdasági érték megállapítása

A VCU tulajdonságok értékelése a véletlen blokkrendezés szerinti egytényezős kísérletek szokásos metodikája szerint történik (lásd: Dr. Sváb János: Biometria módszerek a kutatásban. *Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1981. Harmadik, átdolgozott és bővített kiadás*).

A hiányzó helyeket statisztikai adatpótlási módszerrel vesszük figyelembe.

4.1 Gazdasági értéket meghatározó tulajdonságok

- termőképesség,
- szárazanyag termés,
- állóképesség,
- fehérjetermés
- télállóság

4.2 Előterjesztés szempontjai

- standard fajtáknál nagyobb termőképesség
- standard fajtáknál nagyobb fehérjetermés
- korlátozó tényezők:
  - élettartam: Ha a 4. évben a szárazanyagtermése nem éri el a standard átlagát (Intenzív típusok kivételével).
- télállóság

Ha a fajtajelölt a DUS követelményeknek, ill. a teljesítményvizsgálat előírásainak megfelel állami elismerési javaslattal kerül előterjesztésre.

5. Előterjesztés általános feltételei

Ha a fajtajelölt a DUS követelményeknek és az előterjesztés szempontjainak megfelelt, valamint a gazdasági vizsgálatban korlátozó tényező nem zárja ki, állami elismerési javaslattal kerül előterjesztésre.

6. Standardok használata

A standard a tulajdonságaik összességében legkedvezőbb fajták közül választható. Egy kísérletben a növényfaj jelentőségétől függően 2-3 standardot célszerű alkalmazni. Évente csak egy standard váltható le. Kiválasztás szempontjai: termés mennyisége.

7. Tájékoztatás, adatközlés

7.1 Általános tudnivalók

Gazdasági értékvizsgálatok éves eredményeit a Hivatal elektronikus formában a bejelentők részére december folyamán eljuttatja. Kísérletek megtekintésére csak kísérővel (fajtakísérleti referens /állomásvezető) és egyeztetett időpontban kerülhet sor.

8. Kísérletek elbírálása

8.1 A kísérlet elfogadása

A kísérleti parcellák a vetéssel egy időben megfelelően meg voltak jelölve;

a kísérleti terület az egész tenyészdő folyamán megfelelő kultúrállapotban volt, beleértve az ellenőrző utakat is;

a növényzet a fajtára jellemző módon egyenletesen fejlődik, tápanyaghiány, talajfoltok (talajhibák), agrotechnikai hibák nem teszik kiegyenlítetté;

a parcellákon a növényszám megfelel a tervezettnek (+/-15%);

nem szenved gyomosságtól;

nem érte jelentős elemi kár, vadkár, lopás, egyéb káresemény;

az előírt megfigyeléseket, méréseket a kijelölt határidőre elvégezték, és ezt megfelelően dokumentálták, az adatokat rögzítették, továbbították;

A kísérlet nem értékelhető, ha a CV 15 %-nál nagyobb, és a szakmai értékelés indokoltnak látja ennek figyelembevételét.

8.2 Kísérlet kizárása

A kísérlet kizárásáról a fajtakísérleti referens vagy állomásvezető javaslatára az osztályvezető dönt.

9. DUS vizsgálatok

Kétoldalú megállapodás alapján a vörös csenkesz és a réti komócsin fajtajelöltek DUS vizsgálatát a szlovák társhatóság, az UKSUP, az olasz perje fajtajelöltek DUS vizsgálatát a cseh társhatóság, az UKZUZ, az óriás tippán, a Westerwold-i perje, a nádképű csenkesz és a réti csenkesz DUS vizsgálatát pedig a lengyel társhatóság, a COBORU végzi. Ezekre a fajokra a 9.2. fejezet (Kísérletek beállítása és végrehajtása) nem vonatkozik.

9.1 Gyakorlati végrehajtása

9.1.1 Vizsgálati helyek száma

Vizsgálati helyek száma: 2

9.1.2 Vizsgálat időtartama

min. 2 vegetációs periódus

A DUS vizsgálatok időtartama: 3 év, kivéve az egyéves fajtákat, amelyeknél 2 év.

9.1.3 A fajta bejelentésének és visszavonásának határideje

Réti ecsetpázsit, prérifű, francia perje, alaszakai rozsnok, csomós ebír, csillagpázsit, gumós pántlikafű, juhcsenkesz, angol perje, egyéves perje, ligeti perje, aranyzab, csenkesz-perje fajhibrid:

január 31.

Cérnatippán, eb tippán, óriás tippán, tarackos tippán, nádképű csenkesz, réti csenkesz, vörös csenkesz, hibrid perje, olasz perje, réti perje, mocsári perje, sovány perje, réti komócsin, gumós komócsin:

január 20.

9.1.4 A vetőmag beérkezésére, mennyiségére és minőségére vonatkozó előírások

Vetőmag érkeztetés helye: NÉBIH Vetőmagelosztó, H-2463 Tordas, Szabadság u. 2.

Vetőmag beérkezésének határideje:

Réti ecsetpázsit, prérifű, francia perje, alaszakai rozsnok, csomós ebír, csillagpázsit, gumós pántlikafű, juhcsenkesz, angol perje, egyéves perje, ligeti perje, aranyzab, csenkesz-perje fajhibrid:

február 10.

Cérnatippán, eb tippán, óriás tippán, tarackos tippán, nádképű csenkesz, réti csenkesz, vörös csenkesz, hibrid perje, olasz perje, réti perje, mocsári perje, sovány perje, réti komócsin, gumós komócsin:

január 31.

Minősége: a rendelet 5. sz. melléklete szerint, melyet szűrőpróba szerint a NÉBIH ellenőriz.

Nem megfelelő minőségű paraméterrel rendelkező vetőmag a kísérletekből kizárható. A vetőmag beküldéséről a bejelentőnek kell gondoskodnia.

Szükséges csávázatlan vetőmagmennyiség és vetőmag minőségi előírások:

Faj	Vetőmag- mennyiség	Csíra%	Tisztaság%	Á. E. követően beküldendő letéti minta
Ebtippan	1,5 kg	88,0	92,0	2,0 kg
Cérnatippan	1,5 kg	88,0	92,0	2,0 kg
Óriás tippan	1,5 kg	88,0	92,0	2,0 kg
Tarackos tippan	1,5 kg	88,0	92,0	2,0 kg
Réti ecsetpázsit	2,0 kg	70,0	75,0	2,5 kg
Francia perje	2,0 kg	80,0	90,0	2,5 kg
Prérifű	3,0 kg	75,0	97,0	2,5 kg
Alaszkai rozsok	3,0 kg	75,0	97,0	2,5 kg
Csillagpázsit	1,5 kg	70,0	90,0	2,0 kg
Csomós ebír	2,0 kg	80,0	92,0	2,5 kg
Nádképű csenkesz	2,0 kg	90,0	94,0	2,5 kg
Juhcsenkesz	0,5 kg	75,0	90,0	1,0 kg
Réti csenkesz	2,0 kg	80,0	95,0	2,5 kg
Vörös csenkesz	2,5 kg	90,0	94,0	2,5 kg
Olasz perje	2,0 kg	80,0	95,0	2,5 kg
Angol perje	2,0 kg	80,0	95,0	3,0 kg
Hibrid perje	2,0 kg	88,0	95,0	2,5 kg
Gumós pántlikafű	1,5 kg	75,0	96,0	2,0 kg
Gumós komócsin	2,0 kg	80,0	96,0	2,5 kg
Réti komócsin	2,0 kg	89,0	96,0	2,5 kg
Egyéves perje	1,5 kg	85,0	92,0	1,5 kg
Ligeti perje	1,5 kg	83,0	91,0	1,5 kg
Mocsári perje	1,5 kg	75,0	85,0	1,5 kg
Réti perje	2,0 kg	84,0	88,0	2,5 kg
Sovány perje	1,5 kg	75,0	85,0	1,5 kg
Aranyzab	1,5 kg	75,0	78,0	1,5 kg
Csenkesz-perje fajhibrid	2,0 kg	75,0	96,0	2,5 kg

9.1.5 A vetőmag kezelése a vizsgálat befejezése után

Ha a vizsgálatok alapján a fajtát regisztrálják, akkor a kísérleti célra beküldött vetőmag maradéka a tartós tárolóba kerül. A regisztráció időtartama alatt a NÉBIH az etalon mintát a szükségletnek megfelelően felújítja. Ha a letéti felújító tétel bekérése esetén két egymást követő évben nem küld a bejelentő felújító mintát, akkor a témavezető joga és kötelessége az adott fajta állami elismerésének visszavonását előterjeszteni.

Ha a fajta nem kerül regisztrálásra, akkor a maradék vetőmagot

vagy a bejelentő írásbeli kérelmére a NÉBIH az illető fajra megadott vetőmag beküldési határidő után egy hónapon belül visszaszolgáltatja a bejelentőnek. Egy hónap után a vetőmag jegyzőkönyv felvétele mellett selejtezésre kerül.

vagy a bejelentő írásbeli kérelmére a NÉBIH jegyzőkönyv felvétele mellett leselejtezi.

vagy a bejelentő általános engedélye alapján – amennyiben a fajtát bármelyik UPOV hatóság már regisztrálta vagy oltalmazta – a NÉBIH a tartós tárolóba referencifajtaként letárolja.

vagy – amennyiben a fajtajelölt DUS vizsgálati szempontból értékes tulajdonsággal rendelkezik, és a bejelentő nem tart igényt a vetőmagra, – a NÉBIH a tartós tárolóba példafajtaként letárolja.

9.1.6 Vizsgálati irányelv száma

Faj	Vizsgálati irányelv
Ebtippán	UPOV TG/30/6
Cérnatippán	UPOV TG/30/6
Óriás tippán	UPOV TG/30/6
Tarackos tippán	UPOV TG/30/6
Réti ecsetpázsit	
Francia perje	Nemzeti Tulajdonság Táblázat
Prérifű	UPOV TG/180/3
Alaszkai rozsnok	UPOV TG/180/3
Csillagpázsit	
Csomós ebír	UPOV TG/31/8
Nádkéjú csenkesz	UPOV TG/39/8
Juhcsenkesz	UPOV TG/67/5

Réti csenkesz	UPOV TG/39/8
Vörös csenkesz	UPOV TG/67/5
Olasz perje	UPOV TG/4/8
Angol perje	UPOV TG/4/8
Hibrid perje	UPOV TG/4/8
Gumós pántlikafű	
Gumós komócsin	UPOV TG/34/6
Réti komócsin	UPOV TG/34/6
Egyéves perje	Nemzeti Tulajdonság Táblázat
Ligeti perje	Nemzeti Tulajdonság Táblázat
Mocsári perje	
Réti perje	UPOV TG/33/7
Sovány perje	
Aranyzab	Nemzeti Tulajdonság Táblázat
Csenkesz-perje fajhibrid	UPOV TG/243/1

9.2 Kísérletek beállítása és végrehajtása, kísérletek csoportosítása

9.2.1 Parcellák jelölése

A DUS kísérlet minden esetben kódolva kerül beállításra. A parcella jelzése a vetéstervezési szerinti kódszámot tartalmazza. A fajtajelzések feltüntetése tilos.

9.2.2 Parcella adatok

Tág térállású parcella:

- hosszúság: 920 cm
- szélesség: 90 cm
- sortávolság: 90 cm
- tőtávolság: 80 cm
- sorok száma: 1 sor, 12 növény.
- ismétlés szám: 6 (fajtánként és kísérleti helyenként 72 növény)

Soros parcella:

- hosszúság: 400 cm
- szélesség: 150 cm
- sortávolság: 50 cm
- sorok száma: 3 sor, kb. 200 növény/fm.

- ismétlés szám: 2-3 (fajonként eltérő)

9.2.3 Vetés módja és időpontja

Vetés módja:

Tág térállású parcella: vetés tálcába, fólia alatt nevelve kb. egy hónapig, majd kiültetés

Soros parcella: gépi vetés

Vetés időpontja:

Tág térállású parcella (tálcába): április eleje

Soros parcella: március vége – április eleje

Palánták kiültetése május eleje

9.2.4 Tőszámbeállítás

-

9.2.5 Öntözés

A növényállomány optimális fejlődéséhez szükség esetén öntözéssel kell pótolni a hiányzó vizet.

Mindenképpen fontos a palánták kiültetés utáni beöntözése.

9.2.6 Növényvédelem

Vetőmagcsávázás

A központi DUS állomás végzi el a témavezető utasítására.

Gyomirtás

A gyomirtás mechanikai úton (motoros kapa, talajmaró, szükség esetén kézi kapálás, gyomlálás) történik.

Kártevők elleni védelem

Vegyszeres védelem szükség szerint.

Kórokozók elleni védelem

Vegyszeres védelem szükség szerint.

Vegyszeres védekezésnél fontos, hogy rövid hatástartamú, emberre kevésbé veszélyes szerekkel történjen. Mindenféle növényvédelmi munkáról a témavezetőt előre tájékoztatni kell!

9.2.7 Vizsgálati minták begyűjtése:

Fajtánként és ismétlésenként 10-10 virágos szár begyűjtése mért tulajdonságok felvételezése céljából.

9.3 Tulajdonságtáblázat

Faj	Tulajdonságtáblázat	
Ebtippán	UPOV TG/30/6	(1. függelék)
Cérnatippán	UPOV TG/30/6	(1. függelék)
Óriás tippán	UPOV TG/30/6	(1. függelék)
Tarackos tippán	UPOV TG/30/6	(1. függelék)
Réti ecsetpázsit		
Francia perje	Nemzeti Tulajdonság Táblázat	(2. függelék)
Prérifű	UPOV TG/180/3	(3. függelék)
Alaszkai rozsnok	UPOV TG/180/3	(3. függelék)
Csillagpázsit		
Csomós ebír	UPOV TG/31/8	(4. függelék)
Nádképű csenkesz	UPOV TG/39/8	(5. függelék)
Juhcsenkesz	UPOV TG/67/5	(6. függelék)
Réti csenkesz	UPOV TG/39/8	(5. függelék)
Vörös csenkesz	UPOV TG/67/5	(6. függelék)
Olasz perje	UPOV TG/4/8	(7. függelék)
Angol perje	UPOV TG/4/8	(7. függelék)
Hibrid perje	UPOV TG/4/8	(7. függelék)
Gumós pántlikafű		
Gumós komócsin	UPOV TG/34/6	(8. függelék)
Réti komócsin	UPOV TG/34/6	(8. függelék)
Egyéves perje	Nemzeti Tulajdonság Táblázat	(9. függelék)
Ligeti perje	Nemzeti Tulajdonság Táblázat	(2. függelék)
Mocsári perje		
Réti perje	UPOV TG/33/7	(10. függelék)
Sovány perje		
Aranyzab	Nemzeti Tulajdonság Táblázat	(2. függelék)
Csenkesz-perje fajhibrid	UPOV TG/243/1	(11. függelék)

9.4 Gélelektroforézises vizsgálat

Nincs

9.5 Laboratóriumi vizsgálat

Faj	Laboratóriumi vizsgálat
Ebtippán:	ploiditás meghatározása
Cérnatippán:	ploiditás meghatározása
Óriás tippán:	ploiditás meghatározása
Tarackos tippán:	ploiditás meghatározása
Csomós ebír	ploiditás meghatározása
Nádkéjú csenkesz	ploiditás meghatározása
Juhcsenkesz	ploiditás meghatározása
Réti csenkesz	ploiditás meghatározása
Vörös csenkesz	ploiditás meghatározása
Olasz perje	ploiditás meghatározása
Angol perje	ploiditás meghatározása
Hibrid perje	ploiditás meghatározása
Gumós komócsin	ploiditás meghatározása
Réti komócsin	ploiditás meghatározása
Csenkesz-perje fajhibrid	ploiditás meghatározása

9.6 A DUS vizsgálati eredmények megállapítása, döntési szabályok

9.6.1 Megkülönböztethetőség

A fajta megkülönböztethető, ha minden más fajtától, amelynek létezése közismert, világosan megkülönböztethető. Csak regisztrációra, fajtaoltalom nélkül akkor megkülönböztethető, ha az EU közös fajtakatalógusán lévő fajtáktól világosan megkülönböztethető.

Minőségi tulajdonságoknál két fajta között akkor tekinthető a különbség világosnak, ha egy vagy több tulajdonság esetében a kifejeződési értékek két különböző fokozatba esnek.

Nem valódi minőségi és vizuálisan regisztrált mennyiségi tulajdonságoknál a különbség akkor világos, ha az összehasonlított fajták közötti különbség nagyobb, mint a tulajdonságok kifejeződésének fajtán belüli szóródása (minimum distans).

Mennyiségi tulajdonságoknál a különbség akkor világos, ha egy vagy több tulajdonság esetén a felvételezett értékek közötti különbség statisztikai módszerrel igazolt (t-próba).

9.6.2 Egyöntetűség

Az egyöntetűség megállapításához az egyes fajtajelöltek szórásait hasonlítjuk össze egy referenciabázis közös szórásával. A fajtajelölt akkor egyöntetű, ha a szórása szignifikánsan nem haladja meg a referencia fajták szórásátlagát.

A homogenitás vizsgálatánál használt referencia fajták:

Faj	Referencia fajták
Ebtippan, cérnatippan, óriás tippan és tarackos tippan:	Keszthelyi 4, Sztár
Prérifű, alaszakai rozsnok:	Keszthelyi 51, Szarvasi 52
Csomós ebír:	Keszthelyi 54, Szarvasi 51
Juhcsenkesz:	Bece, Favorit
Angol perje:	G 658, Georgikon, Pázsit

9.6.3 Állandóság

Az állandóságot a DUS vizsgálat során nem figyeljük meg, azt a fajtafenntartótól később bekért vetőmagnak az etalon vetőmaggal történő összehasonlításával ellenőrizzük. Döntési alapelv: amelyik fajta egyöntetű, az állandónak tekinthető.

9.7 Egyéb DUS vizsgálati tudnivalók

9.7.1 Kiértésítés

A DUS problémákról a bejelentő /képviselő /nemesítő kiértésítését az észlelést követően, lehetőség szerint azonnal meg kell tenni (probléma személyes bemutatása a kísérletben), míg az írásos rögzítésére az időközi jelentésben kerül sor.

A végleges jelentést legkésőbb a Fajtaminősítő Bizottság üléséig el kell készíteni.

9.7.2 Állami elismerés meghosszabbítása

Az állami elismerés meghosszabbításának vizsgálati időtartama, a letéti felújító vizsgálat megegyező módon, egy vizsgálati ciklus. A meghosszabbítás követelményeinek csak akkor felel meg a fajta, ha ebben a vizsgálati ciklusban a DUS-vizsgálat során eleget tesz a fajtaazonosság és egyöntetűség (morfológiailag nem különbözik az eredeti letéti mintából felnevelt növény fajtaleírásától) követelményeinek. (Rendelet 18.§ 2. és 4. bekezdései). Amennyiben az egyöntetűség vizsgálata során probléma lép fel, az állami elismerés meghosszabbításának DUS-vizsgálata új vetőmaggal, még további egy évvel meghosszabbítható.

10. Az előterjesztés feltételei és tartalma

10.1 Az előterjesztés feltételei

A DUS vizsgálatok eredményességéről a NÉBIH közvetlenül, a Fajtaminősítő Bizottság közreműködése nélkül dönt.

A gazdasági értékvizsgálatok lezárása után pozitív DUS vizsgálati eredménnyel a fajtát a NÉBIH állami elismerésre vagy a vizsgálatok megszüntetésére a Fajtaminősítő Bizottság illetékes szekciója elé terjeszti.

10.2 Az előterjesztés tartalma:

Egy-egy faj fajtájának előterjesztését egy bevezető nyitja meg, amely az illető faj termesztésének, fajtaellátottságának helyzetét mutatja be, illetve egyéb idevonatkozó információt közöl.

Fajtánként szöveges előterjesztés készül a Rendelet 17 § (2) alapján.

Fajonként egy döntési táblázat készül, amely tartalmazza a döntéshez felhasználható tulajdonságokat és az egyes tulajdonságoknál előírt döntési kritériumokat.

Az évenkénti és az összevont kísérleti eredményeket tartalmazó táblázatokat külön kötetbe köttetjük, amelyet csak a Fajtaminősítő Bizottság illetékes szekciója tagjainak küldünk meg, ugyanis a bejelentő már korábban megkapott minden információt az előterjesztett fajtáról.

11. NÉBIH nemzetközi tájékoztatási kötelezettsége

A fajta bejelentéséről, a bejelentés visszavonásáról a fajta állami elismeréséről, illetve az állami elismerés megszüntetéséről, továbbá a fajtanév és a fajtafenntartó változásáról az EU Bizottságot és a tagországok hatóságait tájékoztatni kell.

A CPVO részére az alábbi információkat kell megadni, amelyet javasolnak hivatali kiadványban is közzétenni:

- a bejelentés napja,
- a fajta nyilvántartási száma,
- a javasolt végső fajtanév,
- a bejelentések visszavonása,
- a bejelentések visszautasítása,
- az állami elismerés megadása